

Dubbii limaana Diigu-Kutaa 6.3

Description

Kutaa dabre keessatti waaâ€™ee tawhiida al-uluhiiyyah ilaalle jirra. Kutaa kana keessatti immoo ibaadaa keessaa dhuka kan taâ€™e duâ€™aayi ilaalla. Sababni isaas, yeroo baayâ€™ee shirkiin kan uumamu duâ€™aayi keessatti.

Hiika fi barbaachisummaa Duâ€™aayi

3-Amma gara hiika duâ€™aayi fi birmanna barbaadu fi wanta isaaniin wal qabatutti dabarra. Ergasii barbaachisummaa duâ€™aayi, guddinna dhimma isaatii fi gara Rabbii qofatti qajeelchu akeekna.

Hiikni duâ€™aayi: waamu, kadhaa, gaafachu fi barbaadudha.

Istighaasa jechuun birmanna barbaadudha.

Istiâ€™aaza (maganfachuu) jechuun immoo eggumsa barbaadu fi itti dheessudha. **Istiâ€™aana** jechuun gargaarsa barbaadudha.

Al-Khaxxaabi ni jedha: hiikni duâ€™aayi gabrichi eggumsaaf, gargaarsa dabalataa argachuuf Gooftaa isaa waammachuudha (kadhachuudha). Haqiqaan isaa (duâ€™aayi): gara Isaatti haajaa agarsiisuu, tooftaa fi humna ofii irraa of qulqulleessudha. Kuni amala ibaadati. Dadhabinni ilma namaa namatti dhagahamuudha. Ammas, duâ€™aayi keessa Rabbii oltaâ€™aa faarsuu fi arjummaa gara Isaatti deebisitu jira.â€• (Shaâ€™anu Duâ€™aaâ€™i-fuula 4)

Wanta itti akeekun barbaachisu keessaa tokko duâ€™aayin hiika baayâ€™eef itti fayyadaman. Isaan keessaa: ibaadaa, tawhiida, lallabuu, birmanna barbaadu, gaafachu, gargaarsa barbaadu fi kanneen biroo.

Barbaachisummaa duâ€™aayi ilaachisee immoo dubbiin isaa balâ€™aadha. Garuu qorannoo kana keessatti wantoota armaan gadii irratti of gabaabsun gahaadha: Dhugumatti duâ€™aayin ibaadaa keessa isa guddaa kan taâ€™eedha. Kanaafi Qurâ€™aana keessatti gara bakka 300 dubbatame. Rabbiin oltaâ€™aan [duâ€™aayi] ibaada jechuun moggaase jira. Nama of tuulun duâ€™aayi dhiise Jahannam keessa salphataa taâ€™ee akka seenu itti zaate. Ni jedha:

 وَقَالَ رَبُّكُمْ أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدِ خُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

â€œGooftaan keessan ni jedhe, â€œNa kadhaa isinifan awwaadhaa. Dhugumatti, isaan Ana gabbaruu irraa boonan, salphattoota taâ€™anii Jahannam seenuf jiruâ€• Suuratu Ghaafir 40:60

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa duâ€™aayi diin (amanti) jechuun waame, akkuma jecha Isaa keessatti:

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلُكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الْدِينَ فَلَمَّا نَجَّنَهُمْ
إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ

٦٥

â€œYommuu doonii yaabbatan, amantii Isaaf qulqulleessun Rabbiin qofa kadhatu. Yommuu gara lafaatti nagaha isaan baase immoo, yeroma san isaan [Rabbitti] qindeessu.â€ Suuratu Al-Ankabuut 29:65

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Isaan ala wanta biraa nama hin fayyannee fi hin miine kadhachuu dhoowwe jira. Ni jedha:

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ
الظَّالِمِينَ

١٠٦

â€œRabbii gaditti wanta si hin fayyannee fi si hin miine hin kadhatin. Yoo akkas goote, dhugumatti yoosan ati zaalimoota keessaa taata.â€ Suuratu Yuunus 10:106

(â€œYoo akkas gooteâ€ kana jechuun yoo wanta si hin fayyannee fi hin miine kadhatte, warroota nafsee ofii miidhanii fi balleessan keessaa taata. Sababni isaas, Rabbii oltaâ€™aa gaditti wanta nama hin fayyannee fi hin miine kadhachuun shirkii waan taâ€™eef, kasaaraa guddaa fi azaaba (adabbii) cimaatti nama geessa.)

Nuâ€™aan ibn Bashiir (radiyallahu anhu) akkana jedha: Ergamaan Rabbii sallallahu aleih wassallam osoo minbara irratti akkana jedhanu dhagayee: â€œDhugumatti duâ€™aayin ibaadahâ€ Ergasii aayah tana dubbise: â€œGooftaan keessan ni jedhe, â€œNa kadhaa isinifan awwaadhaa. Dhugumatti, isaan Ana gabbaruu irraa boonan, salphattoota taâ€™anii Jahannam seenuf jiru.â€ Suuratu Ghaafir 40:60 (Ahmad 3/267, Abu Daawud 1479, Tirmizii 3372)

Barbaachisummaa fi guddinnaa duâ€™aayi ilaalchisee Sheykhu Saâ€™dii ni jedha: Rabbiin oltaâ€™aan ni jedhe:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الْدِينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَفِرُونَ

١٤

â€œOsoo kaafironni jibbaniillee, amantii Isaaf qulqulleessuun Rabbiin kadhaa.â€ Suuratu Ghaafir 40:14

Bakka jecha â€œDuâ€™aayiâ€ jecha â€œediin (amantii)â€ kaaâ€™e. Kuni Qurâ€™aana keessatti baayâ€™eedha. Kuni duâ€™aayin wiirtuu amantii fi ruuhi ibaadaa akka taâ€™e agarsiisa. Hiikni aayah: *yommuu haajaa keessan barbaaddan Isaaf qulqulleessaa (Isa qofa kadhaa). Hojiiwan toltaa fi xaaâ€™ah Isaaf qulqulleessaa.*â€ (Al-Fawaaâ€™idul Hisaan fuula 155) (Xaaâ€™ah jechuun Rabbiif ajajamuu, Ingliffaan-obedience)

4-Duâ€™aayin ibaadaa keessaa ibaadaa hundarra guddaa taâ€™uu erga mirkanaaâ€™e, gara Rabbii oltaâ€™aa qofatti qajeelchuun dirqama. Sababni isaas, *wanta Rabbiin malee eenyullee dandeetti irratti hin qabne keessatti namni Rabbiin ala wanta biraat kadhate ykn birmanna ykn eeggumsaa irra barbaade, dhugamatti kafaree fi amanti keessaa bahee jira.* Wanti biraat kuni nabiyyii taâ€™ii, waliyyii taâ€™ii, malaykaa taâ€™ii, jinni taâ€™ii ykn umamtoota keessaa kan biroo taâ€™i tokkoma. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ ١٦٦﴾ وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَأَدَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ١٦٧﴾

â€œRabbii gaditti wanta si hin fayyannee fi si hin miine hin kadhatin. Yoo akkas goote, dhugumatti yoosan ati zaalimoota keessaa taata. Yoo Rabbiin rakkinnaan si tuqe, Isa malee kan [rakkoo kana] kaasu hin jiru. Yoo wanta gaarii siif fedhe, tola Isaa kan deebisu hin jiru. Gabroota Isaa irraa isaan nama fedhe tuqa. Inni araaramaa rahmata godhaadha.â€ Suuratu Yuunus 10:106-107

(Kan rakkoo namarriaa kaasu fi waan gaarii namaaf fidu Rabbiin qofa erga taâ€™e, wanta nama hin fayyanne fi hin miine kadhachuun maaliif barbaachisaa? Namni duâ€™e rakkoo namarriaa kaasu fi faayda namaaf fidu dandaâ€™aa?)

Rabbiti oltaâ€™aan ni jedha:

﴿فَابْتَغُواْ عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَأَعْبُدُوهُ﴾

â€œRabbiti bira rizqii barbaadaa, Isas gabbaraa.â€ Suuratu Al-Ankabuut 29:17

﴿فَلَا نَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَ فَتَكُونُ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ ٢١٣﴾

â€œRabbiin waliin gabbaramaa biraa hin kadhatin, warra adabaman keessaa taatati.â€ Suuratu Ash-Shuâ€uraâ€ 26:213

(Rabbiin waliin gabbaramaa biraa yoo kadhattee fi gabbarree, warra adabaman keessaa taata.)

Ammas ni jedha:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَحِيْبُ لَهُ وَإِلَى يَوْمٍ
الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴾ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ
أَعْدَاءَ وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كُفَّارِينَ ﴾٦﴾

â€œNama Rabbiin ala wanta hanga Guyyaa Qiyaamaatti deebii isaf hin deebisne kadhatu caalaa jallataan eenyu? Isaan (warri kadhataman) kadhaa isaanii irraa gaafilota (quba hin qaban). Yommuu namoonni walitti qabaman, isaaniif diinota taâ€u, gabbarri (waaqefanna) isaaniis ni mormu.â€ Suuratu al-Ahqaf 46:5-6

(Nama Rabbiin alatti gabbaramtoota (wantoota waaqefataman) kadhaa isaa gonkumaa isaf hin deebisnee kadhatu caalaa namni jallataa fi wallaalan hin jiru. Sababni isas, gabbaramtoonni kunniin warra duâ€an ykn fagoo jiran ykn mukkeeni ykn dhagaalee fi kkf dha. Kadhaa namoota isaan waaqefatanii quba hin qaban (hin beekan, hin dhagayan). Yommuu namoonni Guyyaa Qiyaamaa qorannoo fi jazaaf walitti qabaman, wantoonni isaan gabbaraa turan kunniin diinota isaanitti taâ€u, gabbarri (waaqefanna) isaanii ni mormu. Akkana jechuun mormu: â€œAkka nu gabbaran (waaqefatan) isaan hin ajajne. Akka isaan nu gabbaraa jiranis nuti hin beekne. Yaa Gooftaa keenya isaan irraa gara keetti qulqulloofne.â€ [1])

[1] Tafsiiru Muyassar-502-503, Tafsiiru Xabari-21/117

â€œNawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalyahâ€ fuula 138-139 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

April 20, 2020

Author

admin